

Znak: WZPS-3.431.1.5.2023.MW
Szczecin, 11 lutego 2025 r.

Pani
Maria Woźniak
Kierownik
Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej
w Widuchowej

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

Na podstawie art. 22 pkt 8 i art. 127 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz.U. z 2024 r., poz. 1283 ze zm.) oraz rozporządzenia Ministra Rodziny i Polityki Społecznej z dnia 9 grudnia 2020 r. w sprawie nadzoru i kontroli w pomocy społecznej (Dz. U. z 2020 r., poz. 2285 ze zm.) zespół inspektorów Wydziału Zdrowia i Polityki Społecznej Zachodniopomorskiego Urzędu Wojewódzkiego w Szczecinie przeprowadził w dniach 6-9 listopada 2023 r. kontrolę kompleksową w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Widuchowej.

Kontrolą objęto zagadnienia dotyczące sposobu realizacji zadań określonych w ustawie o pomocy społecznej, w okresie od 1 stycznia 2022 r. do dnia zakończenia kontroli. W związku z kontrolą, której wyniki zostały zawarte w protokole kontroli z dnia 20 grudnia 2024 r., który został podpisany przez Panią bez zastrzeżeń dnia 24 grudnia 2024 r., przedstawiam Pani wystąpienie pokontrolne.

Działalność kontrolowanej jednostki oceniono pozytywnie z nieprawidłowościami.¹

W okresie poddanym kontroli Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Widuchowej funkcjonował w oparciu o Statut Ośrodka oraz Regulamin organizacyjny. Nie wniesiono uwag do ww. dokumentów.

Kierownik Ośrodka oraz pracownicy socjalni posiadali wymagane przepisami ustawy o pomocy społecznej kwalifikacje. W okresie podlegającym kontroli pracownicy socjalni podnosili swoje kwalifikacje poprzez udział w szkoleniach. Stan zatrudnienia pracowników socjalnych był zgodny z art. 110 ust. 11 i 12 ustawy o pomocy społecznej.

W kontrolowanym okresie Gmina Widuchowa posiadała Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2016 – 2022 przyjętą Uchwałą Nr XIII/136/2016 z dnia 27 czerwca 2016 r. oraz Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2023 – 2032 przyjętą Uchwałą Nr XLV/344/2022 Rady Gminy Widuchowa z dnia 29 grudnia 2022 r. W toku czynności kontrolnych stwierdzono, że Strategia nie zawiera diagnozy sytuacji społecznej, o której mowa w art. 16b ust. 2 pkt 1 ustawy o pomocy społecznej oraz nie określa zlecanych usług społecznych, o których mowa w art. 16b ust. 3 ustawy, elementów obligatoryjnych strategii, określonych w ustawie o pomocy

¹ Przyjęto 4-stopniową skalę ocen: pozytywna, pozytywna z uchybieniami, pozytywna z nieprawidłowościami, negatywna.

społecznej. Ponadto, ustalono, że do realizacji jednego z celów szczegółowych pn. zapobieganie niepewności mieszkaniowej, określono nieprawidłowe działanie, tj. rozwój mieszkalnictwa chronionego oraz socjalnego. W myśl art. 53 ust. 14 ustawy wsparcie świadczone w mieszkaniu treningowym lub wspomagany (na dzień podjęcia uchwały Rady Gminy w sprawie Strategii – mieszkania chronione) nie stanowi zaspokojenia potrzeb mieszkaniowych osób i rodzin. Ww. działanie nie może przyczynić się do realizacji tego celu. Ponadto, nie został określony wskaźnik monitorujący rozwój mieszkalnictwa chronionego oraz socjalnego.

Gmina Widuchowa przygotowała wskazaną w art. 16a ust. 1 ustawy o pomocy społecznej Ocenę Zasobów Pomocy Społecznej za 2021 r. oraz za 2022 r. Dokumenty zostały przedłożone Radzie Gminy w Widuchowej w ustawowym terminie. Oba dokumenty nie zawierały wniosków końcowych, nie zawarto również informacji dotyczących sytuacji demograficznej i społecznej. Z uwagi na fakt, że ocena zasobów pomocy społecznej wraz z rekomendacjami jest podstawą do planowania budżetu na kolejny rok, w dokumencie należy zawrzeć wszystkie obligatoryjne informacje. W okresie podlegającym kontroli Kierownik Ośrodka przedstawiła Radzie Gminy w Widuchowej sprawozdanie z działalności Ośrodka wraz z potrzebami w zakresie pomocy społecznej, o którym mowa w art. 110 ust. 9 ustawy o pomocy społecznej.

Do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym należy zapewnienie tymczasowego schronienia. Zgodnie z art. 48a ust. 1 ustawy o pomocy społecznej schronienia następuje przez przyznanie tymczasowego miejsca w noclegowni, w schronisku dla osób bezdomnych, schronisku dla osób bezdomnych z usługami opiekuńczymi i ogrzewalni. Biorąc pod uwagę zamknięty katalog form, gmina powinna realizować ww. zadanie poprzez każdą z tych form schronienia. Kontrola wykazała, że na terenie Gminy nie funkcjonowało schronisko, ogrzewalnia, ani noclegownia. W celu zabezpieczenia potrzeb mieszkańców w zakresie tymczasowego schronienia w kontrolowanym okresie Gmina zawarła porozumienie współpracy ze Stowarzyszeniem Ludzi Bezdomnych i Samotnych Matek z Dziećmi w Stargardzie. W kontrolowanym okresie nie zapewniano schronienia we wszystkich formach określonych w ustawie o pomocy społecznej, tj. w schronisku dla osób bezdomnych z usługami opiekuńczymi, w noclegowni i ogrzewalni.

W toku kontroli ustalono, że miejsce, w którym gmina udziela tymczasowego schronienia, zostało zgłoszone w ustawowym terminie do *Rejestru miejsc, w których gminy województwa zachodniopomorskiego udzielają tymczasowego schronienia w schroniskach dla osób bezdomnych, schroniskach dla osób bezdomnych z usługami opiekuńczymi, noclegowniach oraz ogrzewalniach*.

W okresie podlegającym kontroli w Gminie nie było ustalonych w drodze uchwały Rady Gminy szczegółowych zasad ponoszenia odpłatności za pobyt w schronisku dla osób bezdomnych. Po zakończeniu kontroli została podjęta odpowiednia uchwała, której ustalenia są niezgodne z ustawą o pomocy społecznej, w zakresie dotyczącym odpłatności za schronienie. Z uchwały wynika, że osoby, których dochód jest niższy od kryterium dochodowego nie ponoszą odpłatności za schronienie w schronisku dla osób bezdomnych oraz w schronisku dla osób bezdomnych z usługami opiekuńczymi. W myśl art. 97 ust. 1a w związku z art. 97 ust. 1 ustawy w przypadku osoby bezdomnej skierowanej do schroniska dla osób bezdomnych, której dochód nie przekracza kwoty kryterium, odpłatność nie może być wyższa niż 30 % dochodu, natomiast w przypadku osoby bezdomnej skierowanej do schroniska dla osób bezdomnych z usługami opiekuńczymi, której dochód nie przekracza kwoty kryterium odpłatność nie może być wyższa niż 50 % dochodu. Ww. uchwała wymaga zmiany w zakresie dotyczącym ustalania odpłatności za schronienie.

Zgodnie z obowiązującym podczas kontroli brzmieniem art. 17 ust. 1 pkt 17 ustawy o pomocy społecznej do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym należało sporządzanie sprawozdawczości oraz przekazywanie jej właściwemu wojewodzie. W trakcie kontroli ustalono, że sprawozdania resortowe z zakresu pomocy społecznej: MRiPS – 03, MRiPS – 05, MRiPS – 06 oraz Sprawozdanie z realizacji programu „Pośitek w szkole i w domu” zostały przekazane, za pośrednictwem Centralnej Aplikacji Statystycznej, w terminach określonych przez Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej.

W okresie objętym kontrolą sposób realizacji usług opiekuńczych w Ośrodku Pomocy Społecznej w Widuchowej, regulowała Uchwała Nr IX/71/20 Rady Gminy Widuchowa z dnia z dnia 26 listopada 2015 r. *w sprawie szczegółowych zasad przyznawania i odpłatności za usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze, z wyłączeniem specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi oraz szczegółowych zasad częściowego lub całkowitego zwolnienia od opłat jak również trybu ich pobierania*. Przedziały stosunku dochodu osoby do kryterium dochodowego wyrażone w %, określone w § 6 ww. uchwały zostały określone w sposób nieprecyzyjny, przez co nie jest możliwe ustalenie odpłatności za usługi opiekuńcze dla osób, których stosunek dochodu do kryterium dochodowego jest poza przedziałami, co szczegółowo przedstawiono na str. 14 protokołu. Ww. uchwała wymaga zmiany w tym zakresie.

Ustalono, że Gmina Widuchowa zabezpieczała potrzeby mieszkańców w zakresie wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi poprzez poradnictwo psychologiczne, kierowanie osób tego wymagających do domu pomocy społecznej dla osób przewlekle psychicznie chorych, dorosłych niepełnosprawnych intelektualnie, dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie, były również realizowane specjalistyczne usługi opiekuńcze dla osób z zaburzeniami psychicznymi.

W kontrolowanym okresie Gmina nie prowadziła i nie zapewniała miejsc w mieszkaniach treningowych lub wspomaganych (w okresie podlegającym kontroli mieszkaniach chronionych), przez co nie realizowała obowiązkowego zadania własnego, o którym mowa w art. 17 ust. 1 pkt 12 ustawy o pomocy społecznej.

W oparciu o przedłożone do analizy dokumenty ustalono, że Ośrodek Pomocy Społecznej w Widuchowej realizował zadania z zakresu pomocy społecznej poprzez przyznawanie i wypłacanie świadczeń przewidzianych w ustawie o pomocy społecznej oraz świadczenie pracy socjalnej, jednak w toku czynności kontrolnych stwierdzono następujące uchybienia i nieprawidłowości.

Wszystkie skontrolowane decyzje administracyjne przyznające świadczenia z pomocy społecznej zawierały błędne oznaczenie organu wydającego decyzje administracyjne. Prawidłowym oznaczeniem organu wydającego decyzje administracyjne, w przypadku gminy Widuchowa, jest Wójt Gminy Widuchowa, o czym poinformowano Kierownika w trakcie kontroli. Ustalono, że wszystkie skontrolowane kwestionariusze wywiadów środowiskowych posiadały oznaczenie jednostki organizacyjnej pomocy społecznej bez numeru NIP lub Regon. Zgodnie z obowiązującym w trakcie kontroli wzorem kwestionariusza wywiadu środowiskowego, określonym w rozporządzeniu w sprawie wywiadu środowiskowego, oznaczenie jednostki organizacyjnej pomocy społecznej powinno zawierać jeden z ww. identyfikatorów, o czym pouczone Kierownika Ośrodka.

W sprawach dotyczących przyznania zasiłku okresowego, stwierdzono, że osoby ubiegające się o pomoc społeczną w sposób ogólny wyraziły swoje potrzeby, tj. pomoc finansowa. Pracownik socjalny w trakcie wywiadu nie ustalił konkretnych potrzeb i oczekiwań, a postępowanie administracyjne zakończyło się przyznaniem zasiłku

okresowego.

Planowanie pomocy przez pracownika socjalnego bez ustalonych konkretnie potrzeb jest błędne.

Ogólne zapisy w kwestionariuszach wywiadów środowiskowych, dotyczące potrzeb i oczekiwań osób ubiegających się o pomoc społeczną świadczą o niezrealizowaniu przez pracownika socjalnego obowiązku informacyjnego o przysługujących świadczeniach i dostępnych formach pomocy, określonego w art. 119 ust. 2 pkt 4 ustawy o pomocy społecznej.

W kwestionariuszach wywiadów środowiskowych informacje dotyczące sytuacji osób ubiegających się o pomoc społeczną były nieprecyzyjne. W sprawie zakończonej decyzją GOPS.5012.48.2022 z dnia 27 lipca 2022 r. pracownik socjalny w kwestionariuszu wywiadu określił sytuację mieszkaniową jako dostateczną. W sprawie zakończonej decyzją GOPS.5011.33.2022 z dnia 2 lutego 2022 r. sytuacja zdrowotna była w normie.

Mając na uwadze fakt, że kwestionariusz wywiadu jest dowodem w postępowaniu administracyjnym w sprawie świadczeń z pomocy społecznej, pozyskane informacje przez pracownika socjalnego, powinny być opisane w sposób czytelny i nie budzący wątpliwości, o czym poinformowano Kierownik Ośrodka w trakcie kontroli.

W sprawach zakończonych decyzjami administracyjnymi wskazanymi w pkt 3 i 4 na str. 10 protokołu został przyznany zasiłek okresowy, z realizacją w formie bezgotówkowej. W rozstrzygnięciach decyzji sposób realizacji zasiłku został określony w sposób nieprecyzyjny, tj. cyt. „*Realizacja na podstawie ustaleń z pracownikiem socjalnym*„ oraz „*Wypłata świadczenia w formie uzgodnień z pracownikiem socjalnym*”. Sformułowane w ten sposób rozstrzygnięcia decyzji nie określają sposobu realizacji świadczenia, a rozstrzygnięcie jako zasadniczy element decyzji, orzekający o prawach i obowiązkach strony postępowania powinien być sformułowany w sposób konkretny, co zostało wskazane na str. 11 protokołu.

W sposób nieprecyzyjny również sformułowane rozstrzygnięcie w decyzji administracyjnej GOPS.5012.22.2023 z dnia 14 lipca 2023 r. w sprawie zasiłku celowego, cyt. „*Realizacja zasiłku na podstawie ustaleń z pracownikiem socjalnym*”.

W sprawie zakończonej decyzją wskazaną w pkt 4 na str. 12 protokołu stronie przyznano specjalny zasiłek celowy, nie wskazując jego przeznaczenia. Ponadto, z uzasadnienia faktycznego decyzji nie wynikał uzasadniony przypadek do udzielenia pomocy społecznej, który z uwagi na szczególny charakter przyznanego świadczenia powinien być wskazany. Z uwagi na pojedynczy przypadek uchybienia odstępuję od wydania zalecenia pokontrolnego.

W sprawach zakończonych decyzjami wskazanymi w pkt 1, 2, 4, 8 na str. 21 protokołu, dotyczącymi posiłku z Programu *Posiłek w szkole i w domu*, w kwestionariuszach wywiadów środowiskowych, pracownik socjalny w sposób nieprecyzyjny określił sytuację życiową osób ubiegających się o pomoc społeczną, cyt. „*sytuacja mieszkaniowa dostateczna*”. Ponadto, analiza kwestionariuszy wywiadów środowiskowych, w sprawach zakończonych decyzjami administracyjnymi wskazanymi w pkt 1, 2 na str. 21 protokołu wykazała, że pracownik socjalny nie ustalił w trakcie wywiadu konkretnych potrzeb i oczekiwań osób ubiegających się o pomoc społeczną, a tym samym nie wywiązał się z obowiązku informacyjnego, o którym mowa w art. 119 ust. 2 pkt 4 ustawy o pomocy społecznej, o czym świadczy ogólny zapis w kwestionariuszach wywiadów, odnoszący się do potrzeb i oczekiwań ustalonych w trakcie wywiadu, tj. pomoc finansowa.

Decyzje dotyczące posiłków nie zawierały informacji o koszcie przyznanej pomocy, nie doprecyzowano kiedy będą wydawane posiłki np. w dni nauki w szkole.

W aktach sprawy zakończonej decyzją wskazaną w pkt 7 na str. 21 protokołu, znajdowało się zaświadczenie dotyczące wynagrodzenia za pracę, które wskazywało tylko wysokość brutto i netto wynagrodzenia miesięcznego, dokument nie określał wysokości podatku dochodowego od osób fizycznych, kosztów uzyskania przychodu, składki na ubezpieczenie zdrowotne określonej w przepisach o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych oraz składki na ubezpieczenie społeczne określonej w odrębnych przepisach. Pouczono Kierownika o konieczności ustalania dochodu osób ubiegających się o pomoc społeczną zgodnie z art. 8 ust. 3 ustawy o pomocy społecznej.

Kontrola wykazała, że zakres usług opiekuńczych zawarty w kwestionariuszach wywiadów środowiskowych nie był tożsamy z zakresem określonym w decyzjach administracyjnych przyznających usługi opiekuńcze, co zostało przedstawione w protokole na str. 14. Z uwagi na fakt, że decyzje administracyjne wydaje się po przeprowadzeniu wywiadu środowiskowego, informacje zawarte w obu dokumentach muszą być zgodne.

Skontrolowane decyzje przyznające usługi opiekuńcze w podstawie prawnej wskazywały jednocześnie art. 50 ust. 1 i 2 ustawy o pomocy społecznej. W zależności od sytuacji rodzinnej osoby ubiegającej się o pomoc w formie usług opiekuńczych, w podstawie prawnej decyzji powinien być przywołany tylko jeden z ww. przepisów, a jednoczesne wskazywanie ich wyklucza się. Art. 50 ust. 1 ustawy dotyczy osób samotnych, o których mowa w ustawie o pomocy społecznej, natomiast art. 50 ust. 2 ustawy dotyczy osób posiadających rodzinę.

W decyzjach administracyjnych wskazanych w pkt 1 i 2 na str. 14 protokołu nie wskazano miejsca świadczenia usług opiekuńczych, co stanowiło naruszenie art. 50 ust. 5 ustawy o pomocy społecznej.

W trakcie obowiązywania decyzji administracyjnych dotyczących specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi były przeprowadzone aktualizacje wywiadów środowiskowych. W trakcie kontroli ustalono, że w jednym przypadku aktualizacja wywiadu środowiskowego została przeprowadzona po ustawowym terminie, co zostało wskazane na str. 16 protokołu. Z uwagi na pojedynczy charakter nieprawidłowości odstępują od wydania zalecenia pokontrolnego.

W sprawie zakończonej decyzją administracyjną wskazaną w pkt 1, dotyczącą skierowania do domu pomocy społecznej, Ośrodek po zgonie klienta nie stwierdził wygaśnięcia decyzji. W myśl art. 162 § 1 k.p.a. organ administracji publicznej, który wydał decyzję w pierwszej instancji, stwierdza jej wygaśnięcie, jeżeli decyzja: stała się bezprzedmiotowa, a stwierdzenie wygaśnięcia takiej decyzji nakazuje przepis prawa albo gdy leży to w interesie społecznym lub w interesie strony. W trakcie kontroli pouczono Kierownika Ośrodka o konieczności stwierdzania wygaszania decyzji administracyjnych w przypadku ich bezprzedmiotowości.

W okresie podlegającym kontroli pracownicy socjalni realizowali pracę socjalną, również w oparciu o kontrakt socjalny. Kontrola wykazała, że formularze zawieranych kontraktów socjalnych nie były zgodne ze wzorem określonym w rozporządzeniu Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 8 listopada 2010 r. w sprawie wzoru kontraktu socjalnego. Formularze skontrolowanych kontraktów nie zawierały wszystkich elementów określonych w rozporządzeniu. W trakcie kontroli udzielono Kierownikowi instruktażu dotyczącego sporządzania kontraktów socjalnych, m.in. w zakresie formułowania celu głównego i celów szczegółowych.

Za stwierdzone w niniejszym wystąpieniu pokontrolnym uchybienia i nieprawidłowości odpowiedzialny był Kierownik Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Widuchowej.

W związku z powyższym na podstawie art. 128 ust. 1 ustawy o pomocy społecznej zalecam:

jako zalecenia zwykłe:

w obszarze procedur:

1. podjąć działania zapewniające udzielanie tymczasowego schronienia zgodnie z art. 48a ust 1 oraz art. 48a ust. 4, w związku z art. 17 ust. 1 pkt 3 ustawy o pomocy społecznej;
2. podjąć działania pozwalające na umożliwienie udzielania wsparcia w mieszkaniu treningowym lub wspomagany, osobom wymienionym w art. 53 ust. 1 ustawy o pomocy społecznej, w związku z art. 17 ust. 1 pkt 12 tej ustawy;
3. podjąć działania zmierzające do przyjęcia przez radę gminę uchwały dotyczącej ustalenia szczegółowych zasad ponoszenia odpłatności za schronienie, zgodnych z ustawą o pomocy społecznej;

w obszarze wydawanych decyzji:

1. w wydawanych decyzjach administracyjnych w sprawie usług opiekuńczych, w podstawie prawnej wskazywać art. 50 ust. 1 lub art. 50 ust. 2 ustawy o pomocy społecznej, w zależności od sytuacji rodzinnej osoby ubiegającej się o pomoc w formie usług opiekuńczych;
2. w wydawanych decyzjach administracyjnych w sprawie usług opiekuńczych wskazywać, zgodnie z art. 50 ust. 5 ustawy o pomocy społecznej, miejsce świadczenia usług;
3. w decyzjach administracyjnych, konstruować rozstrzygnięcia decyzji w sposób precyzyjny i bez możliwości różnej interpretacji;
4. zobowiązać pracowników socjalnych do udzielania osobom zgłaszającym się do Ośrodka pełnej informacji o przysługujących im świadczeniach i dostępnych formach pomocy zgodnie z art. 119 ust. 2 pkt 4 ustawy o pomocy społecznej oraz dokumentować czynności informowania;

jako zalecenia znaczące:

1. wydawać decyzje administracyjne odnoszące się do zgłaszanych potrzeb osób i rodzin korzystających z pomocy społecznej, po wcześniejszym ich ustaleniu.

Zgodnie z art. 128 ust. 2 ustawy o pomocy społecznej jednostka kontrolowana, w terminie 7 dni od dnia otrzymania zaleceń pokontrolnych, może zgłosić do nich pisemne zastrzeżenia.

Proszę o przekazanie informacji o sposobie realizacji powyższych zaleceń w terminie 30 dni od daty otrzymania niniejszego wystąpienia.

Z upoważnienia Wojewody
Dawid Krystek

II Wicewojewoda Zachodniopomorski

Właściwy podpis na oryginale

Do wiadomości:
Wójt Gminy Widuchowa
Pan Paweł Wróbel